

PÁRTUNK A DOLGOZÓ NÉP HADSEREGÉÉRT

Pártunk megalakulásának 50. évfordulójára emlékezzünk. Az eltelt fél évszázad bővelkedett olyan eseményekben, amikor a kommunista pártok — így a mi pártunk politikájának homlokterébe is a katonai kérdések kerültek. A lezajlott háborúk, a napirendre kerülő szocialista forradalmak megkövetelték, hogy a munkásosztály pártjai kialakítsák a különböző fegyveres küzdelmekkel, azok eszközeivel, a fegyveres erőkkkel kapcsolatos álláspontjukat. A leninizmus tanítása erről az állásfoglalásról közismert. Ez a tanítás pártunk katonapolitikájának is sarkalatos tétele volt az elmúlt évtizedek alatt.

Pártunk megalakulásának már az első imperialista világháború befejezése utáni időre esik, s így a háború ellen lefolyt küzdelem azoknak a baloldali szociáldemokrata vezetőknek és antimilitarista csoportok tagjainak a tevékenységéhez kapcsolódik, akik később aktívan részt vettek a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakításában.

A magyarországi antimilitarista mozgalmak résztvevői már a háború alatt harcot kezdtek a burzsoá hadsereg ellen ama politika ellen, hogy a dolgozókat a világháború különböző arcvonalain az uralkodó osztályok rabló érdekeiért véreztessék el.

Az Oroszországban megalakult magyar kommunista csoportok internacionalista kötelességüknek tartották, hogy a fehér ellenforradalmárok és az intervenciósök által megtámadott fiatal szovjet állam, a világ első munkás—paraszt hatalmának védelmére a magyar hadifoglyok tízezreit mozgósítsák. Ezek az elvtársak a hadifogoly munkásokban és parasztokban tudatosították, hogy a szovjethatalom védelme az ő jövőjük védelmét, álmaik megvalósulását is jelenti. „Nem lehet tehát kétséges senki előtt — írta Szamuely Tibor a Szociális Forradalom c. magyar nyelvű lapban —, hogy az orosz proletárok forradalmának sorsa a mi saját külön proletárküzdelmünk sorsa is: az orosz munkások és parasztok proletárdiktatúrára felépített uralmának jövője a mi jövőnk is... Lépjetek be az orosz proletárok Vörös Hadseregébe, hogy ne csak szavakkal, de fegyverrel is harcolhassatok a világ minden proletárjainak kibékíthetetlen örök ellensége, a világ imperialista hatalma és válogatás nélkül a világ minden ellenforradalma ellen...”

Pártunk megalakulása után határozottan hozzáfogott a munkásosztály hatalmának megteremtéséhez. E politikai stratégiai cél elérése megkövetelte, hogy a párt világosan kifejtse a burzsoázia katonapolitikájával és hadseregével kapcsolatos álláspontját. A proletárforradalom győzelmének egyik alapkérdése — ezt a kommunisták az októberi forradalom idején tapasztalták —

a hadsereg többségének megnyerése, a munkásosztály saját harci osztagainak megszervezése volt. Ebből kiindulva a kommunisták a polgári forradalom ideje alatt arra törekedtek, hogy leleplezzék a burzsoázia arra irányuló igyekezetét, hogy a honvédelem jelszava alatt olyan hadsereget hozzon létre, amelynek célja a forradalom további elmélyülésének megakadályozása, majd az addigi eredmények felszámolásával a burzsoá rendszernek a régi alapon való restaurálása. A hadseregben végzett felvilágosító munkának tehát az volt a fő célja, hogy a katonákat kivonja a burzsoázia befolyása alól, s a munkásosztály céljait fogadtassa el velük. A frontról hazatérő katonák részére kiadott röplapon a párt erről így nyilatkozott: „Katonák! Úgy térjete haza, mint a gomolygó felhők; nyomotokban vihar támadjon, mennykövek zengjenek. Mert még mindig gazok kormányozzák ezt az országot. Még egyszer, csak egyetlen egyszer ragadjatok fegyvert, hogy össztörjétek ezt a rabló államot és letiporjátok a kizsákmányoló kzserehadát.”

A bolsevikok példáját szem előtt tartva, a párt a hadsereget megnyeréséért folytatott harc mellett gondot fordított arra is, hogy létrejöjjenek a munkásosztály saját fegyveres szervezetei. A Vörös Újság 1918 decemberében már a munkásosztály Vörös Gárdáinak megszervezésére szólított fel.

A kommunisták politikai munkája a katonatömegek között termékeny talajra hullott. Ezt olyan tények mutatták, mint az 1918. december 12-i katonatüntetés, amikor is 12 000 fegyveres katona vonult fel a Honvédelmi Minisztérium elé, és Batha hadügyminisztert — a polgári kormány tagját — lemondásra kényszerítették. 1919 januárjában pedig már egy sor helyőrségben megtagadták a katonák a burzsoá köztársaságra teendő esküt, ugyanakkor több alakulat a vörös színt, mint jelvényt kezdte használni.

A kommunista párt munkája eredményeként megghiúsult a burzsoáziának az a törekvése, hogy egy ellenforradalmi szellemű hadsereget hozzon létre. Sőt, 1919 március közepére a fegyveres erő a kommunisták befolyása alatt volt.

A *Tanácsköztársaság kikiáltása*, a proletariátus hatalmának megteremtése új módon vetette fel pártunk számára a katonapolitika kérdését. Az eddigi antimilitarista, háborúellenes politikát a proletárhaza megvédése érdekében mozgósító, honvédő politika váltotta fel. A munkásosztály pártja politikájának homlokterébe — az imperialisták támadásának következtében — a katonai kérdések kerültek. „Antimilitaristák voltunk, amíg a hadsereg a burzsoázia osztályhadserege volt — írta Kun Béla. — Vörös Hadsereget toborzunk abban a pillanatban, amikor a hadsereg a proletariátus osztályhadseregévé lesz.”

Ilyen fegyveres erő szervezéséhez fogtak hozzá a kommunisták a Tanácsköztársaság kikiáltása után. Határozottan állást foglaltak amellet, hogy a proletárhatalomnak osztályhadseregre van szüksége. A Vörös Hadsereg megalakításáról szóló rendelet ezt világosan ki is mondta: „A Vörös Hadsereg a proletárság osztályhadserege — olvashatjuk a rendeletben. — Minden katonájának egyenlő kötelessége a forradalmi proletárság érdekeinek védelme minden külső és belső ellenség ellen, harc a világproletárság felszabadításáért.”

E magasztos cél megvalósításáért a Vörös Hadsereg katonái — a kommunisták vezetésével — a honvédő háború folyamán sikeres harcokat vívtak, s a nemzetközi burzsoáziát kétségbe ejtették ezek az eredmények. E hősi küzdelmekben a proletariátusnak olyan nagyszerű katonai és politikai vezetői tűntek fel, mint Landler Jenő, Szamuely Tibor, Münnich Ferenc, Karikás Frigyes, Szántó Béla, Jancsik Ferenc és mások. E harcok érlelték később kommunistává a Vörös Hadsereg vezérkari főnökét, Stromfeld Aurélt is.

A Tanácsköztársaság Vörös Hadserege volt az első magyar hadsereg, amelyet mély internacionalista eszmék itattak át. Ez a hadsereg céljai mellett abban a nagyon konkrét tényben is megnyilvánult, hogy soraiban Európa nagyon sok országának munkásai küzdöttek. A Vörös Hadsereg 80. nemzetközi dandárának harcai a proletárinternacionalizmus nagyszerű példája.

A kommunisták helyes, az ország függetlenségének megvédésére irányuló politikáját még olyan polgári és katonai személyek is tevélegesen támogatták, akik a proletárdiktatúra más irányú célkitűzéseivel nem értettek egyet.

A *Tanácsköztársaság leverése után* pártunk nehéz helyzetbe került. Az ismét hatalomra jutott burzsoá minden igyekezetével hatalmának konszolidálására törekedett. Ennek érdekében kíméletlen terrort alkalmazott a haladó erők ellen — de pártunk ellen különösen. A kommunistákra a halál, jobbik esetben hosszú évekre börtön várt. A terror biztosítása érdekében az uralkodó osztálynak megbízható fegyveres erőre volt szüksége, s ezért különös szigorral őrködött azon, hogy a hadseregtől és a rendőrségtől távol tartson minden haladó gondolkodású személyt. Irredentista, sovíniszta, imperialista politikájával pedig hozzáfogott egy új háború előkészítéséhez.

Ilyen körülmények között a párt tevékenysége katonai vonatkozásban elsősorban arra irányult, hogy leleplezze a dolgozók előtt a fasiszmus fegyveres erejének népellenességét, az uralkodó osztály háborúra spekuláló politikáját. „A háborús veszedelem napról napra fenyegetőbb közelségbe került hozzánk — írta a Kommunista c. folyóirat 1939-ben. — Az imperialista hatalmak politikája mindig világosabban bontakozik ki. Mindig világosabban látható nemcsak az, hogy készül, hogy közeledik az új világháború, hanem az is, hogy melyik háború készül: a háború a Szovjetunió ellen”. A párt röplapjai, a kommunisták cikkei megmutatták, hogy ilyen háborúra készül a Horthy-fasiszmus is. Ezért a párt II. kongresszusának felhívása harcra hívott „... az imperialista háború ellen, a hadikészülődések ellen. A sorozások, a levante ellen! A munkás és szegényparaszt katonák bevonásáért a forradalmi frontba! A világ forradalmi proletáriátusával szoros egységfrontban a diadalmasan épülő szocializmus hazájának, a Szovjetuniónak forradalmi védelméért”.

A burzsoá fasiszta hadsereg népellenességének és háborús politikájának leleplezése mellett pártunk arra is gondot fordított, hogy a dolgozókat mozgósítsa olyan hadseregben teljesítendő szolgálatra, mely a szabadság és a társadalmi haladás védelmét írta zászlójára. Az októberi forradalmat követő polgárháború befejezése után sok magyar kommunista vállalt szolgálatot a világ első proletárhadseregében, a Vörös Hadseregben, s közülük többen egészen magas funkciókat töltöttek be. Pártunk hívó szavára a dolgozók százei utaztak Spanyolországba is, hogy ott a köztársasági hadseregében teljesítsék kötelességüket. E harcokban is a pártnak olyan kiemelkedő katonai vezetői vettek részt, mint Zalka Máté, Gál János, Münnich Ferenc.

A Horthy-fasiszmus háborús készülődése, majd belépése a háborúba, kiszélesítette azt a társadalmi bázist, amely egyre határozottabban szembefordult az uralkodó osztály nemzetvesztő politikájával. Ez a tény kedvező helyzetet teremtett pártunk háborúellenes politikájához, a fasiszmus elleni egységfront megszervezéséhez. Nem a kommunistákon múlt, hogy ez a politika nem lett olyan átütő erejű, mint ahogy azt az egész ország érdeke megkívánta volna. Az uralkodó osztály kommunistaellenes terrorja — amely egy pillanatra sem szünetelt — az egyes áruoló szociáldemokrata vezetők magatartása következtében nem fejlődhetett ki az erős nemzeti egységfront.

A nehézségek ellenére a központi bizottság 1941. szeptember 1. határozata hangoztatta: „A kommunista pártnak... együtt kell működnie mindazon

néposztályokkal és körökkel, amelyek szintén felismerték az okot, a veszélyeket, amelyeket a német fennhatóság és a háború folytatása a magyar nemzet számára jelent, és mindazokkal, amelyek hajlandók a fenti célok megvalósítása érdekében harcolni — azok pártállására való tekintet nélkül”.

A kommunisták itthon és a frontokra küldött katonák között feltárták a Szovjetunió elleni háború rabló népellenes jellegét, s felszólították a munkásokat, katonákat, hogy forduljanak szembe ezzel a háborúval. A fogságba esett katonák az ő felvilágosító munkájuk nyomán értették meg, hogy „Nem a szovjet munkások és parasztok ellen kell harcolnunk nekünk, hanem Horthy és Bárdossy ellen kell harcba szállnunk, akik kiszolgáltatták Magyarországot a rabló német nácioknak”.

Ahogy közeledett a háború hazánk határaihoz, pártunk annál hangosabban hirdette a fegyveres harc szükségességét a megszállók és magyar cinkosai ellen. A kommunisták különös gondot fordítottak e munka során a hadseregre. Tevékenységük ismét arra irányult, hogy a katonákat kiragadják a fasiszták befolyása alól, s a nemzet egészét szolgáló érdekek szolgálatába állítsák. „A honvédség és a tisztikar nem tagadhatja meg saját népét! Hazáját, apját és gyermekeit! — hangzik az egyik, 1944 októberében kiadott röplap. — Nem tiporhatja lábbal 1848 dicső szabadságharcának hagyományait, s a magyar nép jelenlegi szabadságharcát.”

A kommunisták vezette antifasiszta mozgalom fevilágosító munkájának oroszlánrészre volt abban, hogy katonák és tisztek jelentős számban szembe fordultak a német fasisztákkal és magyar csatlósaiikkal. A párt által idehaza szervezett partizáncsoportok tevékenysége pedig méltán sorakozik népünk több évszázados szabadságharcaihoz.

A *Vörös Hadsereg felszabadító harcai nyomán* hazánkban megindult demokratikus fejlődési folyamat ismét új formában vetette fel a munkásosztály pártja számára a katonai kérdést.

A háború antifasiszta jellege azt követelte, hogy az ország legszélesebb rétegeit vonják be a fasizmus elleni fegyveres küzdelembe. Pártunk megértve az adott történelmi helyzetet, arra törekedett, hogy a megszervezendő új hadsereg megfeleljen célkitűzésnek. Ezért a legmesszebbmenőkig támogatta az Ideiglenes Nemzeti Kormány hadseregszervező munkáját. Határozatilag mondta ki, hogy a pártszervezetek a tagság egy részét kötelesek a fasizmus elleni harcra szerveződő új hadseregbe küldeni. Az ország lakosságához szóló felhívásban pedig többek között a következőket mondotta: „A szabadságharcot csak harccal lehet kivívni és csak harccal lehet megtartani. Ha szabadok akartok lenni, ha nem akartok többé német igába nyögni, vegyetek részt az új szabadságharcban, lépjete be az új Magyar Nemzeti Hadsereg soraiba!”

A nagy országos politikai feladatok mellett komoly gondot fordított a párt arra is, hogy ez a hadsereg a demokratikus fejlődés során egyre inkább a dolgozó nép hadseregévé váljék. E cél érdekében szerveződött meg a párt javaslatára a hadseregen belül a nevelőtiszti intézmény, amelynek fő feladata a honvédség demokratikus nevelése volt. A kommunisták léptek fel leghatározottabban azok ellen a reakciós erők ellen, amelyek a hadsereg régi jellegét akarták visszaállítani. A párt félredobta a burzsoá hazug — a politika-mentes hadsereg — jelszavát és nyíltan hangoztatta: „Mi olyan hadsereget akarunk, amelyet soha többé nem használnak fel idegen, nép- és magyar-ellenes célokért és mindig a magyar haza, a magyar nép érdekét fogja szolgálni. Olyan hadsereget akarunk, amely soha többé nem fog fellépni a nép ellen, hanem összeforr a néppel és annak szeretetét és teljes támogatását fogja élvezni.”

Pártunknak az egész dolgozó nép érdekeiért vívott küzdelme, valamint a hadseregben dolgozó kommunisták munkája eredményeként a fegyveres erő a munkás—paraszt demokratikus diktatúra időszakában a haladásért küzdő erők szilárd támaszává vált. 1948 tavaszára, a fordulat idejére a két munkáspárt tagjainak aránya a hadsereg létszámához viszonyítva elérte a 61 százalékot.

A *proletárdiktatúra győzelme hazánkban*, a szocialista világrendszer kialakulása, valamint a nemzetközi imperializmus újabb háborúra való készülése ismét kiemelt feladatként tűzte napirendre a fegyveres erő fejlesztésének, a haza védelmének kérdéseit. Ez a helyzet nemcsak létszámbeli és technikai fejlesztést tett szükségessé, hanem olyan erkölcsi nevelési követelmények támasztását is szorgalmazta, amelyek nyomán a hadsereg erkölcsi-politikai vonatkozásban is a proletárdiktatúra, a szocialista állam hadseregévé válik. Ez a párt vezető szerepének érvényre juttatását tette szükségessé a hadsereg minden szintjén.

Pártunk határozottan hozzáfogott a feltételek biztosításához. 1948 őszén megszervezte a hadseregben belül a Politikai Főcsoportfőnökséget, amely a szocialista jellegű erkölcsi-politikai nevelőmunkát irányította. Újjászerveződtek a Magyar Dolgozók Párjának alapszervezetei, s a hivatásokat betöltő nevelőtisztint intézményt 1949 elején felváltotta a politikai tiszti rendszer. A kommunista parancsnokokkal együtt ezek a szervek biztosították a párt gyakorlati politikájának végrehajtását a hadseregben belül.

Pártunk hívó szavára a munkások és parasztok ezrei vállalták a katonatiszti pályával járó nehézségeket, hogy közvetlenül is részeseivé váljanak szocialista rendszerünk védelmének. Az új, a szocialista hadseregnek megfelelő tisztikar kialakítása pártunk katonapolitikájának egyik sarkalatos kérdése volt ezekben az években.

A Magyar Dolgozók Pártjának programjában lefektetett hadseregfejlesztési elvek az ötvenes évek elején sorra megvalósultak. Szocialista hazánk védelmére jelentős erőt képviselő, az adott kor szintjén korszerű hadsereg jött létre.

Sajnos, pártunk egész politikájában bekövetkezett torzulás, a személyi kultusz káros hatása nem kerülte el a hadsereget sem. Itt is csorbát szenvedett a párt kollektív irányító munkája, s a hadsereggel kapcsolatban lényegében egy ember, Farkas Mihály akarata érvényesült. Ez a tény lehetőséget adott a szocialista törvényesség megsértésére, aminek több becsületes tiszt és tábornok igazságtalan meghurcolása és fizikai megsemmisítése lett a következménye.

Bár e jelenségek komoly mértékben akadályozták hadseregünk további anyagi és politikai fejlődését, szocialista jellegét azonban nem befolyásolták.

Ennek a ténynek nem mond ellent az sem, hogy az ellenforradalom idején a hadsereg nem tudta feladatát úgy teljesíteni, ahogy azt dolgozó népünk elvárta volna. Ennek fő oka abban keresendő, hogy a szektáns és revíziós erők tevékenysége folytán szétesett a párt, amely világos és egyértelmű feladatot adott volna a hadsereg számára.

Ezt igazolja az a tény, hogy amikor a Magyar Szocialista Munkáspárt 1956 novemberében határozott és világos feladatot állított a fegyveres erők elé, a munkásokból és parasztokból az előző évek során kinevelődött tisztikar túlnyomó többségben fegyvert fogott a proletárdiktatúra védelméért.

Az *ellenforradalom fegyveres leverése*, valamint a gazdaságpolitikában korábban elkövetett hibák kijavítása után pártunk politikájában a katonai kérdések ismét megfelelő súlyt kaptak. Ezt több tényező követelte meg. Egyrészt a hadügyben bekövetkezett forradalmi változás, másrészt annak a

technikai lemaradásnak a felszámolása, amely a régi párt- és állami vezetés nyomán a hadsereg egészében megmutatkozott.

Néphadseregünk fejlesztésének további irányát pártunk VII. kongresszusán lefektetett elvek jelentették. Ezek szerint fegyveres erőink további építésének fő kérdéseként a minőségi fejlesztést kellett napirendre tűznünk.

Ennek az elvnek a gyakorlati végrehajtása jelentős anyagi megterhelést rótt dolgozó népünkre. Pártunk átgondolt, tervszerű gazdaságpolitikája eredményeként ez az anyagi ráfordítás azonban nem járt együtt a dolgozók életszínvonalának csökkenésével. Ugyanakkor biztosította, hogy nem egészen egy évtized alatt hadseregünk fejlődésében behozzuk minden addigi lemaradást, s méltó fegyvertársaivá váljunk a Varsói Szerződésben résztvevő többi hadseregeknek. A fenti eredmények ismeretében állapíthatta meg pártunk IX. kongresszusa: „Néphadseregünk erős, jól képzett és modern fegyverekkel felszerelt hadsereg, amelynek fejlesztésére jelentős eszközöket fordítottunk, és ezután is készek vagyunk áldozni arra, hogy hazánk biztonságán megfelelő erő őrködjék.”

Nem kétséges, hogy a hazánk védelmével kapcsolatos feladatokat pártunk irányításával dolgozó népünk javára az elkövetkezendő időszakban is megoldjuk. Pártunk ötvenéves tevékenysége alatt jelentős gyakorlatra tett szert katonai kérdésekben. Ez a tény, valamint a többi szocialista ország — mindenekelőtt a Szovjetunió — együttes tapasztalatai pedig biztosítják pártjaink és országaink olyan katonapolitikájának a kimunkálását, amely biztos alapot jelent a szocialista tábor, de az egész világbéke megvédésére.

Mucs Sándor